

ZAKON
O OBLIGACIONIM
ODNOSIMA

Aktuelna sudska praksa II

Prvo izdanje

SADRŽAJ

ZAKON O OBLIGACIONIM ODNOSIMA AKTUELNA SUDSKA PRAKSA

ČLAN 205	
NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU POVREDE	
ČASTI I ŠIRENJA NEISTINITIH NAVODA.....	33
▪ Neosnovanost zahtjeva za naknadu štete zbog povrede poslovnog ugleda.....	33
ČLAN 207	
PRAVA LIČNOSTI.....	34
▪ Sloboda izražavanja.....	34
ČLAN 210A	
NOVČANA NAKNADA.....	37
▪ Odmjeravanje visine naknade štete na ime duševnih bolova zbog umanjenja životne aktivnosti.....	37
▪ Naknada nematerijalne štete po osnovu pretrpljenog straha.....	38
▪ Nezastarjelost potraživanja naknade nematerijalne štete.....	39
▪ Naknada nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda.....	40
▪ Naknada štete zbog povrede prava na privatnost.....	41
▪ Solidarna odgovornost države i izvođača radova na putu za štetu iz saobraćajne nezgode.....	42
▪ Naknada štete nastale usljed ujeda pasa lualica.....	44
▪ Nematerijalna šteta zbog povrede ugleda i prava ličnosti pravnog lica.....	45
▪ Naknada nematerijalne štete zbog nezakonite odluke o otkazu ugovora o radu.....	47
▪ Odmjeravanje naknade nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode.....	48
▪ Naknada nematerijalne štete zbog nezakonite odluke poslodavca o otkazu ugovora o radu.....	49
▪ Visina nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode.....	51
▪ Odgovornost fudbalskog kluba za štetu nastalu povredom igrača amatera.....	51
▪ Diskriminatorno postupanje poslodavca prema zaposlenom.....	53

▪ Nematerijalna šteta zbog povrede časti i ugleda - neosnovanost zahtjeva	55
▪ Odmjeravanje naknade zbog neosnovanog pritvora	57
▪ Naknada štete za duži boravak u pritvoru od kazne zatvora	58
▪ Visina pravične naknade zbog neosnovanog lišenja slobode	60
▪ Nematerijalna šteta nastala kao posljedica povrjeđivanja u saobraćaju	61
▪ Naknada nematerijalne štete zbog povrede identiteta pravnog lica	62
▪ Nematerijalna šteta zbog diskriminacije lica sa invaliditetom - za- brana ponavljanja radnje diskriminacije	64
▪ Povreda prava ličnosti i pravo na novčanu naknadu	66
▪ Kapitalizirana renta zbog izgubljenog izdržavanja	66
▪ Primjena fizičke sile prema licima lišenim slobode	68
▪ Povreda prava ličnosti usljed neosnovanog lišenja slobode i pravič- na naknada za duševne bolove	69
▪ Duševni bolovi zbog umanjenja životne aktivnosti - odmjeravanje pravične naknade	70
▪ Odmjeravanja pravične naknade za duševne bolove zbog povrede prava ličnosti usljed neosnovanog lišenja slobode	71
▪ Odmjeravanje pravične naknade zbog povrede prava ličnosti	72
▪ Naknada nematerijalne štete zbog povrede ugleda i časti	73
▪ Neosnovano lišenje slobode i visina naknade štete	74
▪ Visina naknade nematerijalne štete za pretrpljene fizičke bolove i strah	75
▪ Neosnovano lišenje slobode i pravo na naknadu štete	75
▪ Povreda prava ličnosti usljed neosnovanog lišenja slobode	77
▪ Naknada nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda	78
▪ Nepostojanje odgovornosti novinara i medija za naknadu nemate- rijalne štete zbog povrede časti i ugleda	79

ČLAN 200

NOVČANA NAKNADA	80
▪ Pravo na naknadu nematerijalne štete zbog neosnovanog lišenja slobode i zbog pretrpljenih fizičkih i duševnih bolova usljed povre- de prava ličnosti zbog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja za vrijeme nezakonitog lišenja slobode	80
▪ Povreda prava na slobodu	82
▪ Nematerijalna šteta kao posljedica nezakonitog vođenja disciplin- skog postupka	83
▪ Povreda ugleda i časti - neosnovanost zahtjeva za naknadu štete, doprinos nastanku štete	85
▪ Narušeni poslovni ugled i pravo na naknadu nematerijalne štete	86
▪ Duševni bolovi zbog povrede prava ličnosti	86
▪ Odgovornost korisnika pristaništa za nastanak štete	88

▪ Povreda prava ličnosti - slobode izražavanja.....	88
▪ Naknada nematerijalne štete u slučaju neosnovanog lišenja slobode.....	89
▪ Visina nematerijalne štete - isplata po osnovu kolektivnog osiguranja.....	90
▪ Pravična naknada zbog neosnovanog lišenja slobode.....	91
▪ Doprinos ministarstva unutrašnjih poslova nastanku štete.....	92
ČLAN 210B	
LICA KOJA IMAJU PRAVO NA NOVČANU NAKNADU	
U SLUČAJU SMRTI ILI TEŠKOG INVALIDITETA.....	93
▪ Pravo na naknadu nematerijalne štete za pretrpljeni strah.....	93
▪ Pravična naknada zbog gubitka začelog, a nerođenog djeteta.....	94
▪ Visina naknade nematerijalne štete za duševne bolove zbog smrti bliskog lica.....	94
ČLAN 211	
NASLJEĐIVANJE I USTUPANJE POTRAŽIVANJA NAKNADE	
NEMATERIJALNE ŠTETE.....	96
▪ Prelazak potraživanja naknade nematerijalne štete na nasljednika.....	96
▪ Pravo na zaštitu i nedozvoljenost tužbe za pravično zadovoljenje.....	96
ČLAN 214	
SOLIDARNA ODGOVORNOST NARUČIOCA I IZVOĐAČA RADOVA.....	98
▪ Šteta na ime umanjene upotrebne vrijednosti objekta.....	98
▪ Solidarna odgovornost naručioca i izvođača radova za štetu.....	99
▪ Odgovornost naručioca i izvođača radova za štetu izazvanu ne- stručnom sanacijom klizišta.....	99
▪ Odgovornost naručioca i izvođača radova za štetu nastalu u vezi sa izvođenjem radova - povreda na radu.....	100
▪ Solidarna odgovornost izvođača i naručioca radova.....	101
▪ Solidarna odgovornost naručioca i izvođača radova.....	103
ČLAN 207	
SOLIDARNA ODGOVORNOST NARUČIOCA I IZVOĐAČA RADOVA.....	104
▪ Uklanjanje opasnosti od štete.....	104
ČLAN 215	
REGRES ISPLATIOCA.....	106
▪ Regres prema ostalim solidarnim dužnicima.....	106
ČLAN 217	
STICANJE BEZ OSNOVA - OPŠTE PRAVILO.....	107
▪ Posljedice nezaključenja glavnog ugovora.....	107
▪ Pravo na povraćaj izvršene isplate po osnovu sticanja bez osnova.....	108
▪ Vraćanje stečenog bez osnova i zatezna kamata.....	109
▪ Sticanje bez osnova.....	110
▪ Ništavost sporazuma o prestanku radnog odnosa uz isplatu otpre-	

ZAKON O OBLIGACIONIM ODNOSIMA

AKTUELNA SUDSKA PRAKSA II

Član 205

NAKNADA MATERIJALNE ŠTETE U SLUČAJU POVREDE ČASTI I ŠIRENJA NEISTINITIH NAVODA

NEOSNOVANOST ZAHTJEVA ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG POVREDE POSLOVNOG UGLEDA

Iznošenjem istinitih podataka o ugroženom položaju zaposlenih i odnosu tužioca kao poslodavca prema istim, nije povrijeđen poslovni ugled tužioca, te ne postoji osnov za naknadu štete.

Polazeći od činjeničnog utvrđenja prvostepenog suda nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužbeni zahtjev odbili kao neosnovan.

Pravilno zaključuju nižestepeni sudovi da iznošenjem informacija u sredstvima javnog informisanja nije vrijeđao poslovni ugled tužioca niti su iznošene neistinite informacije o radu tužioca, već se želio predstaviti položaj zaposlenih u preduzeću i stanje u kome se tužilac nalazi.

Navedenim saopštenjima tuženi je kao predsjednik sindikalne organizacije tužioca daveo saopštenja za javnost u kojima je iznosio određene podatke, koji su bili od značaja za sindikalno djelovanje i za ostvarivanje prava zaposlenih i rad tužioca.

Objavljena saopštenja su ukazivala na nepravilnosti u radu poslodavca, a u interesu zaposlenih radnika koje informacije su bile iz djelokruga rada sindikata, koje je tuženi kao predsjednik sindikata bio pozvan da iznese i upozna javnost.

Sporne informacije su date nakon niza obraćanja tužioca inspekciji rada, republičkoj i opštinskoj sindikalnoj organizaciji, ministarstvima i konstatacije i upozorenja ovih organizacija kojima su utvrđene mnoge nepravilnosti u radu tuženog prema zaposlenim.

Imajući prednje u vidu tuženi kao predsjednik sindikalne organizacije tužioca iznošenjem navedenih informacija ničim nije naruđio ugled tužioca, već je iznio podatke koji odgovaraju činjeničnom stanju, o ugroženom položaju zaposlenih i odnosu tužioca kao poslodavca prema istima.

Iznošenje prednjih podataka koji odgovaraju istini u skladu je sa ustavnim načelom slobode izražavanja i informisanja koje je jedno od osnovnih uslova za demokratski razvoj društva i pojedinca.

Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 257/13 od 20.03.2013. godine

Član 207**PRAVA LIČNOSTI****SLOBODA IZRAŽAVANJA**

Sloboda izražavanja uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice, ali povlači za sobom dužnosti i odgovornosti i može se podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama u svrhu zaštite legitimnog interesa propisanog zakonom i kada je to neophodno u demokratskom društvu, a između ostalog i radi zaštite interesa nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti. Ograničenje prava na slobodu izražavanja, da bi bilo opravdano, mora biti predviđeno zakonom. Informacije o političkim pitanjima doprinose debati od javnog interesa i javnost svakako ima pravo da zna takvu informaciju, te bilo kakva ograničenja takve slobode izražavanja ne bi bila opravdana.

Prvostepeni sud je zaključio da su tuženi objavljivanjem pomenutih tekstova zloupotrijebili slobodu informisanja na štetu tužioca, dovodeći u pitanje njegov moralni integritet i vrijeđajući njegovo dostojanstvo.

Pri tom, prvostepeni sud je zaključio da su tuženi zloupotrijebili slobodu izražavanja, zbog čega su odgovorni kao osnivači medija za objavljene programske sadržaje saglasno čl. 20 st. 1 Zakona o medijima.

Sa navedenih razloga primjenom čl. 206 ZOO prvostepeni sud je zbog povrede prava ličnosti usvojio zahtjev da se presuda objavi u istim medijima i na istoj strani kao i inkrimisani tekstovi, a primjenom odredbe čl. 207 istog zakona djelimično usvojio tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova usled povrede časti i ugleda i obavezao tužene na solidarnu isplatu iznosa od 5.000,00 €, dok je tužbeni zahtjev mimo dosuđenog za iznos od još 15.000,00 € odbio kao previsoko postavljen.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenično utvrđenje prvostepenog suda kao pravilno, ali je našao da zaključak prvostepenog suda o odgovornosti tuženih nije zasnovan na pravilnoj primjeni materijalnog prava, zbog čega je preinačio prvostepenu presudu u dijelu u kojem je tužbeni zahtjev za naknadu nematerijalne štete usvojen i dijelu kojim je naređeno objavljivanje presude u istim novinama, a potvrdio prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu tužbenog zahtjeva.

Drugostepeni sud je našao da su navedene novine preuzele spornu informaciju iz teksta saopštenja za javnost koalicije "Z. B.", čime su postupali u skladu sa čl. 47 Ustava Crne Gore i čl. 10 st. 2 Evropske konvencije, zbog čega nema njihove odgovornosti za povredu prava po osnovu kojeg tužilac traži isplatu nematerijalne štete i otklanjanje štetnih posljedica objavljivanjem presude.

Po nalaženju ovog suda izloženo stanovište drugostepenog suda je pravilno i

zasnovano na pravilnoj primjeni nacionalnog i konvencijskog prava.

Ustav Crne Gore, u čl. 47, jamči slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom i na drugi način, a to pravo može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.

Odredbom čl. 20 st. 1 Zakona o medijima ("Sl. list RCG", br. 51/02, 62/02 i "Sl. list CG", br. 46/10, 73/10 i 40/11), propisana je odgovornost osnivača medija za objavljene programske sadržaje, ukoliko tim zakonom nije drukčije određeno, a ako medij objavi programski sadržaj kojim se narušava zakonom zaštićeni interes lica na koje se informacija odnosi ili kojim se vrijeđa čast ili integritet pojedinca, iznose ili prenose neistiniti navodi o njegovom životu, znanju i sposobnostima, zainteresovano lice ima pravo na tužbu nadležnom sudu na naknadu štete protiv autora i osnivača medija - stav 2.

Sloboda izražavanja, u smislu člana 10 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija), obuhvata slobodu mišljenja, slobodu saopštavanja informacija i ideja i slobodu primanja istih, kao i obavezu utvrđenja kriterijuma sopstvene odgovornosti u pogledu saopštavanja informacija i ideja.

Pravo na slobodu izražavanja uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice, ali povlači za sobom dužnosti i odgovornosti i može se podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u koje, između ostalih, prevashodno spada interes nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti.

Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava "sloboda izražavanja predstavlja jedan od suštinskih temelja demokratskog društva i jedan je od osnovnih preduslova za napredovanje društva i samoostvarenje svakog pojedinca" (presuda Ahmed and Others v. The United Kingdom, br. 22954/93, 2. septembra 1998. godine, stav 55). Zaštita tog konvencijskog prava nije ograničena na izražavanje istinitih faktografskih iskaza, iako istinitost iskaza ima određenu težinu i važnost prilikom procjenjivanja, već obuhvata i izražavanje kritičkih mišljenja i vrijednosnih sudova (presuda Lingens v. Austria, br. 9815/82, 8. jula 1986. godine).

Isto tako, nije ograničena samo na sadržaj koji se smatra neuvredljivim, ravnodušnim i nailazi na pozitivan prijem, već to pravo obuhvata i one informacije i ideje koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju (presuda Ahmed and Others v. The United Kingdom, br. 22954/93, 2. septembra 1998, stav 55).

Pravo na slobodu izražavanja ne predstavlja apsolutno pravo po Konvenciji, što znači da je riječ o pravu koje podliježe izvjesnim izuzecima.

Ograničenje prava na slobodu izražavanja, da bi bilo opravdano, mora biti predviđeno zakonom i biti "neophodno u demokratskom društvu" i biti srazmjerno legitimnom cilju kome se teži.

Iako se u članu 10 Konvencije ne pominje izričito sloboda štampe, Evropski sud za ljudska prava je ulogu štampe naglasio kao nekoga ko vrši nadzor u ime javnosti na sledeći način: “štampa je dužna da prenosi informacije i ideje o političkim pitanjima isto kao i o pitanjima u drugim oblastima od javnog interesa.

Ne samo da štampa ima zadatak da prenosi takve informacije i ideje: javnost takođe ima pravo da ih prima (presuda *Lingens v. Austria*, br. 9815/82, 8. jula 1986, stav 42).

Relevantni faktori prilikom uravnotežavanja prava i interesa koji važe i za štampu, između ostalih, obuhvataju: da li informacije o kojima je riječ doprinose debati od javnog interesa, da li je lice o kojem je riječ javna ličnost ili je to privatni građanin, prethodno ponašanje lica o kome je riječ....

Da li nešto predstavlja temu ili predmet od javnog interesa, zavisi od okolnosti datog slučaja.

Normalno je da su pitanja koja spadaju u domen politike u širem javnom interesu, pa je stoga u toj oblasti dozvoljeno veoma malo ograničenja (*Kulis v. Poland*, br. 15601/02, 18. marta 2008, stavovi 37-38).

Tako, prema praksi Evropskog suda kada se teži uspostavljanju ravnoteže između prava na slobodu izražavanja i prava na poštovanje privatnog života - član 8 Konvencije, da bi se primijenio član 8, “napad na ugled nekog lica mora dosegnuti određeni nivo ozbiljnosti i mora biti izvršen na način koji ugrožava lično uživanje prava na poštovanje privatnog života” (*92 Delfi AS v. Estonia*, br. 64569/09, presuda GC, 16. juna 2015, stav 137).

Evropski sud za ljudska prava naglašava da član 10 Konvencije ne štiti samo sadržaj informacija već i načine na koje se te informacije saopštavaju (presuda *Autronic AG v. Switzerland*, br. 12726/87, 22. maja 1990, stav 47; v. *Turkey*, br. 22479/93, presuda GC od 28. septembra 1999, stav 49).

Takođe utvrđuje pravo na primanje informacija koje su drugi spremni da pruže, ali u nekim izuzetnim slučajevima i pravo na primanje informacija koje su u javnom interesu (presuda *Youth Initiative for Human Rights v. Serbia*, br. 48135/06, 25. juna 2013. godine).

Imajući u vidu navedene standarde, Vrhovni sud ovdje nalazi da su tuženi u svojim štampanim izdanjima objavili dio iz saopštenja političke koalicije, da takvim objavljivanjem nijesu povrijedili lična prava tužioca, bez obzira da li se radi o istinitim ili neistinitim informacijama.

Ovo iz razloga što informacije o političkim pitanjima, a lokalni izbori to svakako jesu, doprinose debati od javnog interesa, javnost svakako ima pravo da zna takvu informaciju, i bilo kakva ograničenja takve slobode izražavanja ne bi bila opravdana.

Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1140/17 od 13.03.2018. godine

Član 200*

NOVČANA NAKNADA

PRAVO NA NAKNADU NEMATERIJALNE ŠTETE
ZBOG NEOSNOVANOG LIŠENJA SLOBODE I ZBOG
PRETRPLJENIH FIZIČKIH I DUŠEVNIH BOLOVA
USLJED POVREDE PRAVA LIČNOSTI ZBOG
NEČOVJEČNOG I PONIŽAVAJUĆEG POSTUPANJA ZA
VRIJEME NEZAKONITOG LIŠENJA SLOBODE

Licu koje je za vrijeme neosnovanog lišenja slobode bilo izloženo svakodnevnom psihičkom zlostavljanju pripada pravo na naknadu nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog neosnovanog lišenja slobode i za pretrpljene fizičke i duševne bolove usljed povrede prava ličnosti zbog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja za vrijeme neosnovanog lišenja slobode.

Prema činjenicama utvrđenim u postupku, tužilac, je kao civilno lice, dana 28.04.1992. godine, lišen slobode od strane V. tadašnje S. R. J. i smješten u logor B. Od 23.05.1992. do 14.08.1992. godine, tužilac se nalazio u Centru za prihvat zarobljenika M., koji je u tom periodu bio pod komandom JNA.

Protiv tužioca nije vođen nikakav zakonom predviđen postupak i nije donešena bilo kakva odluka nadležnog državnog organa o lišavanju slobode, tako da je isti imao status lica nezakonito lišenog slobode.

U postupku je utvrđeno i da je za vrijeme boravka u Centru tužilac bio izložen ponižavajućem i nečovječnom postupanju.

Kod prednjeg činjeničnog utvrđenja, nižestepeni sudovi su, i po mišljenju ovog suda, pravilno primijenili materijalno pravo kad su usvojili tužbeni zahtjev na ime naknade predmetne nematerijalne štete, a po traženim osnovima.

Polazeći od činjenice da je tužilac kao civilno lice bio lišen slobode bez vođenja zakonom propisanog postupka, to mu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete za povredu prava na slobodu kao posebnog vida štete propisanog odredbom čl. 200 Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl. list SRJ", br. 31/93) koji je bio u primjeni u vrijeme prouzrokovanja štete, a koje pravo mu je garantovano odredbom čl. 28 st. 3 Ustava Crne Gore.

Tužiocu, pored naknade na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog neosnovanog lišenja slobode u navedenom periodu, pripada i pravo na naknadu nematerijalne štete na ime pretrpljenih fizičkih i duševnih bolova usljed povrede prava ličnosti zbog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja za vrijeme nezakonitog lišenja slobode.

* *Sudska praksa povezana sa članom 200 ranijeg Zakona o obligacionim odnosima, a koji sadrži odredbe slične odredbama člana 210a ovog zakona.*

Za vrijeme dok je bio lišen slobode, tužilac je bio izložen svakodnevnom fizičkom i psihičkom zlostavljanju, te trpio patnje izuzetnog intenziteta uslovljene namjernim nečovječnim postupanjem prema tužiocu.

Akti kojima je bio izložen su takvog karaktera da su u datim okolnostima kod tužioca izazivali osjećanje straha, strepnje, poniženosti, fizičke i psihičke patnje, a što je suprotno standardima Univerzalne deklaracije UN o ljudskim pravima, Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, i Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, o zabrani mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja prema licima lišenim slobode.

Naime, Univerzalna deklaracija Ujedinjenih nacija o ljudskim pravima od 10.12.1948. godine, određuje da niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili svirepom ili ponižavajućem postupku ili kažnjavanju (čl. 5).

Namjerno i nečovječno postupanje prema civilnim licima suprotno je i odredbi čl. 3 Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine kojom se, između ostalog, zabranjuje mučenje, povreda ličnog dostojanstva, uvredljivo i ponižavajuće postupanje prema civilnim licima.

Istu garanciju kao apsolutno ljudsko pravo u smislu da nije dozvoljena nikakva derogacija tog prava predviđa i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (čl. 7.), isključujući derogaciju čak i u vremenima izuzetne opasnosti (čl. 4 st. 2).

U pogledu lica lišenih slobode čl. 7 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima dopunjuju odredbe čl. 10 istog, o čovječnom postupanju prema licima lišenim slobode i određenim aspektima uslova u kojima ona borave.

Pomenuti Pakt garantuje svakom pravo na slobodu i ličnu sigurnost na način što niko ne može biti samovoljno uhapšen ili pritvoren i ne može se lišiti slobode izuzev iz razloga u skladu sa postupkom u zakonu predviđenom - čl. 9 st. 1, dok se u smislu st. 5 iste odredbe svako ko je nezakonito hapšen ili pritvoren ima pravo na naknadu štete.

Komitet za ljudska prava UN u slučaju Silbert Dejli protiv Jamajke je konstatovao da su prekršeni čl. 7 i čl. 10 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, jer je policija tukla podnosioca poslije hapšenja i jer je držan u užasnim pritvorskim uslovima (konstatacija usvojena 31. jula 1998. godine po predstavi broj 750/1997).

Komitet je 1992. godine usvojio opšti komentar broj 21 (44) o čl. 10. u kome je naglasio da se stav 1 odnosi na sva lica lišena slobode, a ne samo na ona koja su lišena slobode pod sumnjom da su izvršila krivično djelo ili su osuđena na neko krivično djelo (stav 2 opšteg komentara br. 21 (44) koji je zamijenio opšti komentar br. 9 (16) usvojen 1982. godine).

U predmetu Huan Fernando Teran Hihon protiv Ekvadora predstava br. 777 (1988) Komitet je u izvještaju od 21.01.1988. godine, u paragraf 52 naveo: "Gospo-

din Teran tvrdi da je bio izložen mučenju i zlostavljanju, da je pet dana bio u okovima i sa povezom preko očiju... Komitet primjećuje da je g-Teran podnio dokaze koji potkrepljuju njegovu tvrdnju...

Po mišljenju Komiteta ovi dokazi su dovoljno jaki da opravdaju zaključak da je bio izložen postupanju zabranjenim čl. 7 Pakta i da se prema njemu nije postupalo sa poštovanjem urođenog dostojanstva njegove ličnosti što predstavlja povredu čl. 10. st. 1." U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tužilac bio lišen slobode u periodu od 23.05.1992. do 14.08.1992. godine, da je to vrijeme proveo u vojnom logoru na teritoriji druge države, u nečovječnim i okrutnim uslovima, u svakodnevnom strahu za život, zbog čega mu nesumnjivo pripada naknada nematerijalne štete na ime duševnih bolova zbog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja.

Imajući u vidu naprijed navedeno, pravilan je zaključak nižestepeni sudova da tužiocu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete zbog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i povrede prava na slobodu kao segmenta ličnosti, te duševnih bolova koje je trpio usled toga, budući da ovo pravo proističe prema odredbama čl. 200 Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ", br. 29/78, 39/85 i 57/89 i "Sl. list SRJ", br. 31/93), koji je bio u primjeni u vrijeme prouzrokovanja štete, te odredbama čl. 3 Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, čl. 5 Univerzalne deklaracije o pravima čovjeka i čl. 7 u vezi čl. 9 i 10 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima.

Ovo iz razloga što su nižestepeni sudovi utvrdili da je tužilac za vrijeme dok je bio lišen slobode bio izložen svakodnevnom psihičkom zlostavljanju, pa cijeneći stepen surovosti kojima je tužilac bio izložen, nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da je tužilac trpio patnje izuzetnog intenziteta uslovljene namjernim nečovječnim postupanjem prema tužiocu.

Na osnovu toga, sudovi su pravilno odmjerili visinu naknade za navedene vidove nematerijalne štete, dosuđujući iznos od 24.000,00 €, od čega na ime nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova usled povrede prava ličnosti, nečovječnim i ponižavajućim postupanjem za vrijeme neosnovanog lišenja slobode iznos od 12.000,00 €, te na ime pretrpljenih duševnih bolova zbog nezakonitog lišenja slobode iznos od 12.000,00 €.

Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1367/17 od 20.12.2017. godine

POVREDA PRAVA NA SLOBODU

Neosnovanim lišenjem slobode bez vođenja zakonom propisanog postupka povrijeđeno je pravo na slobodu što predstavlja osnov na naknadu nematerijalne štete.

Nížestepeni sudovi, takođe su pravilno primijenili materijalno pravo kada su

obavezali tuženu da tužiocu naknadi štetu po traženim osnovima.

Naime, polazeći od činjenice da je tužilac kao civilno lice bio neosnovano lišen slobode bez vođenja zakonom propisanog postupka, to mu pripada pravo na naknadu nematerijalne štete za povredu prava na slobodu, kao posebnog vida štete propisanog odredbom čl. 200 Zakona o obligacionim odnosima, a koje pravo mu je garantovano i odredbom čl. 28 stav 3 Ustava Crne Gore i člana 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

U postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da je tužilac bio lišen slobode 84 dana, da je to vrijeme proveo u vojnom logoru na teritoriji druge države u nečovječnim i okrutnim uslovima, u svakodnevnom strahu za život, zbog čega mu nesumnjivo pripada naknada nematerijalne štete na ime duševnih bolova zbog neosnovanog lišenja slobode.

Isto tako, pravilno su nižestepeni sudovi našli da tužiocu pripada naknada po osnovu fizičkih i duševnih bolova zbog povrede prava ličnosti mučenjem, nečovječnim i ponižavajućim postupanjem.

Naime, tužilac je za vrijeme dok je bio lišen slobode bio izložen svakodnevnom fizičkom i psihičkom zlostavljanju, što je suprotno odredbi čl. 3 Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine kojom se između ostalog zabranjuje mučenje, povreda ličnog dostojanstva, uvredljivo i ponižavajuće postupanje prema civilnim licima, koje ponašanje je takođe u suprotnosti i sa odredbom čl. 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Naime, polazeći od odredbi čl. 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima kojim se zabranjuje mučenje nečovječno i ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje nižestepeni sudovi su cijeneći stepen surovosti kojima je tužilac bio izložen pravilno zaključili da je tužilac trpio intezivne patnje, dok je ponižavajuće postupanje bilo takvo da je kod tužioca izazvalo osjećaje straha, strepnje i niže vrijednosti.

Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1075/15 od 06.10.2015. godine

NEMATERIJALNA ŠTETA KAO POSLJEDICA NEZAKONITOG VOĐENJA DISCIPLINSKOG POSTUPKA

Samo pokretanje i vođenje disciplinskog postupka protiv zaposlenog za koje se u sudskom postupku utvrdi da je nezakonito ne daje pravo na naknadu nematerijalne štete zaposlenom, osim ako se dokaže da je disciplinski postupak vođen šikanozno i zlonamjerno sa ciljem da se povrijede čast i ugled zaposlenog.

Prvostepeni sud je zaključio da disciplinski postupci, u kojem je tužiocu izričana novčana kazna, te mjera prestanka radnog odnosa, nijesu pokrenuti niti su vođeni iz šikanoznih razloga u cilju povrede časti i ugleda tužioca, te da subjektivni

doživljaj tužioca o cilju disciplinskog kažnjavanja nije dovoljan da bi se dosudila naknada štete, radi čega je i odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan.

Takođe, po mišljenju tog suda, činjenica da je tužilac doživio određene psihičke patnje, ne opravdava dosuđivanje naknade budući da iste nijesu posledica šikane i malicioznog odnosa.

Navedeno pravno rezonovanje prvostepenog suda prihvatio je i drugostepeni sud.

I po ocjeni ovog suda, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kad su odlučili na izloženi način.

Prema odredbi čl. 106 Zakona o radu (Sl. list RCG, br. 43/03), koji je važio u vrijeme nastanka spornog materijalno-pravnog odnosa, bilo je propisano da ako zaposleni pretrpi povredu ili štetu na radu ili u vezi sa radom poslodavac je dužan da mu je naknadi.

Međutim, i po ocjeni ovog suda, a kako su to pravilno našli i nižestepeni sudovi, samo pokretanje i vođenje disciplinskog postupka protiv zaposlenog za koje se u sudskom postupku utvrdi da je nezakonito, kao što je u konkretnom slučaju, ne daje pravo na naknadu nematerijalne štete zaposlenom.

Samo ako se dokaže da je disciplinski postupak vođen šikanozno i zlonamjerno sa ciljem da se povrijede čast i ugled zaposlenog, zaposleni ima pravo na naknadu štete, a u skladu sa odredbom 200 Zakona o obligacionim odnosima (Sl. list SFRJ, br. 29/78, 39/85 i 45/89), dakle, ako su povrede ugleda, časti i slobode prava ličnosti, tako jakog inteziteta da prouzrokuju duševne bolove koje bi opravdale dosuđene pravične naknade.

Pri tom, za uspjeh u sporu potrebno je utvrditi da je kod poslodavca postojala zla namjera da kroz pokretanje i vođenje disciplinskog postupka iskonstruiše postojanje uslova za kažnjavanje zaposlenog i prestanka radnog odnosa, a što u ovom postupku nije dokazano jer, a kako to pravilno nalazi i prvostepeni sud, činjenica da je tužilac pokretanje i vođenje disciplinskog postupka doživio kao šikanu i zlu namjeru tuženog i osjećaj povrijeđenosti koje je vođenje disciplinskog postupka kod tužioca izazvalo, nije dovoljno za uspjeh u sporu.

Nižestepeni sudovi su pravilno cijenili i činjenicu koja proizilazi iz nalaza i mišljenja vještaka psihijatra da je tužilac doživio određene psihičke patnje zbog nezakonitog prestanka radnog odnosa, ali kako iste nijesu dovele do ozbiljnog psihičkog oboljenja, niti do umanjenja opšteživotne aktivnosti, to su pravilno odlučili kad su tužbeni zahtjev tužioca i u tom dijelu odbili kao neosnovan, dajući pri tom valjane i umjesne razloge koje prihvata i ovaj sud i na iste upućuje revidenta.

Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 1004/15 od 17.12.2015. godine

Član 1089***POJAM****PORAVNANJE**

Oštećeni je u potpunosti obeštećen kada je vansudskim poravnanjem prihvatio ponuđeni iznos i odrekao se daljeg potraživanja iz štetnog događaja, a bez značaja je da li mu je isplatom o poravnanju potpuno ili djelimično isplaćena stvarna i pravična naknada štete.

Između tužioca i prvotuzenog-osiguravača zaključen je ugovor o poravnanju iz čl. 1089. ZOO, koji je bio u primjeni u vrijeme nastanka spornog odnosa, jer je postojao spor radi naknade nematerijalne štete koja je proistekla iz štetnog događaja -saobraćajne nezgode za koju je odgovoran osiguranik drugotuzeni.

Ugovorom o poravnanju lica između kojih postoji spor ili neizvjesnost o nekom pravnom odnosu, pomoću uzajamnih popuštanja, prekidaju spor, odnosno uklanjaju neizvjesnost i određuju svoja uzajamna prava i obaveze.

Prema čl. 1090. st. 1. istog zakona popuštanje se može sastojati u djelimičnom ili potpunom priznavanju nekog zahtjeva druge strane, ili u odricanju od nekog svog zahtjeva. Oštećeni je u potpunosti obeštećen kada je vansudskim poravnanjem prihvatio ponuđeni iznos kao naknadu cjelokupne štete i odrekao se daljeg potraživanja iz štetnog događaja, a bez značaja je da li mu je isplatom po poravnanju potpuno ili djelimično isplaćena stvarna i pravična naknada štete.

Budući je u ovom sporu tužioc poravnanjem prihvatio ponuđeni iznos kao naknadu cjelokupne štete i odrekao se daljeg potraživanja iz ovog štetnog događaja prema osiguravaču i osiguraniku, to je bez značaja navod revizije da mu isplatom po poravnanju nije isplaćena stvarna naknada štete.

Jer, kada je među strankama zaključeno vansudsko poravnanje u pogledu naknade štete, pravo zahtijevati razliku do potpunog obeštećenja oštećenog moguće je samo pod uslovom da je prethodno utvrđena ništavost zaključenog poravnanja.

Presuda Vrhovnog suda Crne Gore, Rev. br. 673/13 od 10.09.2013. godine

* Sudska praksa povezana sa članom 1089 ranijeg Zakona o obligacionim odnosima, a koji sadrži odredbe slične odredbama člana 1192 ovog zakona.

Član 1196

PRIMJENA ODREDBE O DVOSTRANIM UGOVORIMA

PONIŠTAJ SUDSKOG PORAVNANJA

Prvostepeni sud nije vodio računa da sudsko poravnanje po svojoj prirodi predstavlja sporazum stranaka, tj. ugovor kojim stranke uređuju svoje građansko-pravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati u parnici. Takođe, prvostepeni sud je bio dužan voditi računa da se, da bi se tužbom uspješno mogao tražiti poništaj zaključenog sudskog poravnanja zbog zablude jedne od strana, zabluda mora odnositi na bitne elemente obaveza iz poravnanja.

Predmet tužbe je zahtjev tužioca da se poništi sudsko poravnanje zaključeno dana 01.06.2012. godine, pred Osnovnim sudom u Baru pod poslovnim brojem P. 189/11.

Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu prvostepeni sud je pobijanom presudom, s pozivom na odredbu čl. 327 ZPP-a u vezi sa odredbom čl. 20 Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a, poništio sudsko poravnanje, nalazeći da je tužena prevarila tužioca, jer stan u M. ipak nije ostavila tužiocu, već je, nakon zaključivanja osporenog sudskog poravnanja, podnijela tužbu za utvrđivanje prava susvojine na istom, čime ga je, namjerno, držala u zabludi da poravnanje zaključiti.

Međutim, ovakav zaključak prvostepenog suda, za sada, se ne može prihvatiti.

Prednje kod činjenice da je pobijana presuda zahvaćena bitnom povredom odredaba parničnog postupka.

Ovo, jer prvostepeni sud nije vodio računa da sudsko poravnanje po svojoj prirodi predstavlja sporazum stranaka, tj. ugovor kojim stranke uređuju svoje građansko-pravne odnose kojima mogu slobodno raspolagati u parnici.

Tužilac traži poništaj zaključenog sudskog poravnanja, jer je navodno bio doveden u zabludu i prevaren od tužene prilikom zaključenja istog, iz razloga što se tužena, kako navodi, nakon zaključenog poravnanja počela buniti protiv uslova iz poravnanja, izjavljujući da se sa poravnanjem ne slaže, pa podnijela tužbu za utvrđivanje prava susvojine na nepokretnosti u M., koja je, pored ostalih, predmet spornog poravnanja.

Dakle, iz prednjeg bi proizlazilo da tužilac traži poništaj sudskog poravnanja iz razloga koji su predviđeni za rušljivost ugovora, ovo u smislu odredbe čl. 54, 58 i 109 u vezi sa odredbom čl. 1196 ZOO-a.

Međutim, pravo zahtijevati poništaj ugovora, pa samim tim i poravnanja, sa navedenih razloga prestaje istekom roka od jedne godine od dana saznanja za rušljivost, odnosno učinjene prinude (subjektivni rok), a u svakom slučaju protekom roka od tri godine od dana zaključenja ugovora - poravnanja (objektivni rok),

kako to i predviđa odredba čl. 115 ZOO-a.

Prvostepeni sud nije utvrdio da li je poništaj predmetnog poravnanja tražen u rokovima propisanim odredbom čl. 115 ZOO-a, o čemu je taj sud računa dužan voditi po službenoj dužnosti, budući da od odgovora na to pitanje zavisi i pravilna primjena materijalnog prava.

Kako prvostepena presuda u ovom pravcu uopšte nema razloga, to se nije ni mogla ispitati, pa je i morala biti ukinuta.

Nadalje, prvostepeni sud je dužan voditi računa da se, da bi se tužbom uspješno mogao tražiti poništaj zaključenog sudskog poravnanja zbog zablude jedne od strana, zabluda mora odnositi na bitne elemente obaveza iz poravnanja.

Razlozi koji su dati za način odlučivanja u pobijanoj presudi - da je tužena tužioca prevarila i držala ga u zabludi, jer je podnijela tužbu za utvrđivanje prava susvojine na nepokretnosti koja je, pored ostalog, predmet spornog poravnanja, nakon zaključenja istog, su, za sada, neprihvatljivi.

Ovo kod činjenice da se postojanje bitne zablude ili prevare može eventualno utvrditi samo iz dokaza saslušanjem ugovornih, tj. strana koje su poravnanje zaključile.

Rješenje Višeg suda u Podgorici, Gž. br. 5194/15 od 22.01.2016. godine

INDEKS

Indeks¹

- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda
(“Sl. list SCG-MU”, br. 09/03)
 - § Član 1 str. 258, 333, 334, 335
 - § Član 3 str. 83
 - § Član 5 str. 51, 58, 59, 76, 83
 - § Član 7 str. 72
 - § Član 8 str. 42
 - § Član 10 str. 40, 56, 57, 73, 79
 - § Član 14 str. 54

- Krivični zakon Republike Crne Gore
(“Sl. list RCG”, br. 42/93, 14/94, 27/94, 30/02, 56/03)
 - § Član 149 str. 77
 - § Član 171 str. 396

- Krivični zakon Savezne Republike Jugoslavije
(“Sl. list SFRJ”, br. 44/76, 36/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 03/90, 38/90, 45/90, 54/90, “Sl. list SRJ”, br. 35/92, 37/93, 24/94, 61/01)
 - § Član 95 str. 398

- Krivični zakonik Crne Gore
(“Sl. list RCG”, br. 70/03, 13/04, 47/06, “Sl. list CG”, br. 40/08, 25/10, 73/10, 32/11, 64/11, 40/13, 56/13, 14/15, 42/15, 58/15, 44/17, 49/18)
 - § Član 1 str. 76
 - § Član 23 str. 67
 - § Član 118 str. 58
 - § Član 124 str. 390, 622
 - § Član 131 str. 368
 - § Član 152 str. 91
 - § Član 168 str. 91
 - § Član 207 str. 72
 - § Član 265 str. 69
 - § Član 300 str. 60
 - § Član 326a str. 391
 - § Član 330 str. 67
 - § Član 338 str. 67
 - § Član 339 str. 626
 - § Član 401 str. 69, 75
 - § Član 403 str. 75
 - § Član 412 str. 75, 76
 - § Član 416 str. 392
 - § Član 420 str. 233

1 Indeks članova drugih zakona koji se spominju u sudskoj praksi, po stranama.

§ Član 427 str. 72

- Odluka o proglašenju nezavisnosti Republike Crne Gore
(“Sl. list RCG”, br. 36/06)
§ Član 3 str. 353
- Opšti uslovi za isporuku električne energije
(“Sl. list RCG”, br. 01/92, 19/93, 43/93, 46/93, 13/05, 13/05)
§ Član 6 str. 148
- Opšti uslovi za snabdijevanje električnom energijom
(“Sl. list CG”, br. 70/16)
§ Član 35 str. 402
- Porodični zakon
(“Sl. list RCG”, br. 01/07, “Sl. list CG”, br. 53/16)
§ Član 12 str. 636
§ Član 40 str. 636
§ Član 257 str. 521
§ Član 289 str. 233
§ Član 290 str. 233
- Porodični zakon
(Sl. glasnik RS, br. 18/05, 72/11, 06/15)
§ Član 16 str. 639
§ Član 25 str. 639
§ Član 27 str. 640
- Posebne uzanse o građenju
(“Sl. list SFRJ”, br. 18/77, 29/78, “Sl. list CG”, br. 47/08)
§ Član 57 str. 194
§ Član 103 str. 589
§ Član 118 str. 357
- Pravila o snabdijevanju električnom energijom
(“Sl. list RCG”, br. 13/05, “Sl. list CG”, br. 54/09)
§ Član 8 str. 399
§ Član 9 str. 399
§ Član 10 str. 399
§ Član 26 str. 276
- Pravila za snabdijevanje električnom energijom
(“Sl. list CG”, br. 54/09, 29/10, 76/10, 05/11)
§ Član 22 str. 400
- Uredba o organizaciji i načinu rada državne uprave
(“Sl. list CG”, br. 05/12, 25/12, 44/12, 61/12, 20/13, 17/14, 06/15, 80/15, 35/16,
41/16, 61/16, 73/16, 03/17, 19/17, 68/17, 87/17, 28/18)
§ Član 18 str. 105

- Ustav Crne Gore
(“Sl. list CG”, br. 01/07, 38/13)
 - § Član 9 str. 59, 353
 - § Član 28 str. 80, 83
 - § Član 38 str. 59, 76
 - § Član 40 str. 42
 - § Član 47 str. 34, 35, 56
- Ustav Republike Crne Gore
(“Sl. list RCG”, br. 48/92)
 - § Član 20 str. 87
- Ustav Savezne Republike Jugoslavije
(“Sl. list SRJ”, br. 01/92, 34/92, 29/00)
 - § Član 16 str. 353
- Ustavna povelja državne zajednice Srbija i Crna Gora
(“Sl. list SCG”, br. 01/03, 26/05)
 - § Član 16 str. 353
 - § Član 59 str. 300
- Zakon o autorskom i srodnim pravima
(“Sl. list CG”, br. 37/11, 53/16)
 - § Član 19 str. 160
 - § Član 27 str. 155, 160
 - § Član 28 str. 155
 - § Član 163 str. 160
 - § Član 165 str. 155
- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima
(“Sl. list CG”, br. 33/12, 58/14, 14/17)
 - § Član 119 str. 62
- Zakon o državnom premjeru i katastru nepokretnosti
(“Sl. list RCG”, br. 29/07, “Sl. list CG”, br. 73/10, 32/11, 40/11, 43/15, 37/17, 37/17, 17/18)
 - § Član 12 str. 241
 - § Član 111g str. 544
- Zakon o eksproprijaciji
(“Sl. list RCG”, br. 55/00, 12/02, 28/06, “Sl. list CG”, br. 21/08, 30/17, 75/18)
 - § Član 9 str. 259
- Zakon o eksproprijaciji
(“Sl. list SRCG”, br. 20/81, 34/86, 29/89, 39/89, 10/90, 10/90, “Sl. list RCG”, br. 48/91, 17/92, 59/92, 27/94, 37/95)
 - § Član 58 str. 419
 - § Član 63 str. 419